Klassieke Olympiaden 2025-2026
Opgaven Grieks
ronde 1

Vooraf aan de leerlingen

- De Griekse tekst is voorzien van aantekeningen die je op pagina 2 en 3 vindt.
- Er zijn in totaal 21 vragen. Elke afzonderlijke vraag is 1 punt waard. In totaal kunnen 21 punten behaald worden.
- De tijd waarin de toets afgenomen wordt, bedraagt maximaal 50 minuten. Leerlingen met dyslexie krijgen 15 minuten extra.
- Het gebruik van een Grieks-Nederlands woordenboek is toegestaan, zoals bij het Centraal Eindexamen.
- Het gebruik van een woordenboek Nederlands is niet toegestaan.

Veel succes!

KLASSIEKE OLYMPIADEN

Inleiding

In Euripides' satyrspel *De Cycloop* wordt op komische wijze beschreven wat Odysseus en zijn metgezellen op Sicilië meemaken bij de Cycloop Polyphemus. Bij aankomst heeft Odysseus een ontmoeting met Silenus, de vroegere opvoeder van Dionysus, die nu, samen met de satyrs, een knecht van Polyphemus is. Silenus is bereid Odysseus en zijn vrienden vlees, kaas en melk te geven, een voorstel dat Odysseus graag aanvaardt. Het vervolg van het gesprek staat hieronder in het Grieks.

Het Attisch Grieks van het satyrspel levert geen problemen op voor degenen die Grieks geleerd hebben uit een van de gangbare leergangen. Een bijzonderheid ten opzichte van het Attisch proza is dat het lidwoord kan worden weggelaten, zoals ook bij Homerus het geval is.

N.B. De sprekers staan in de kantlijn aangegeven: ΟΔ. staat voor Odysseus, ΣΙ. voor Silenus. In de regels 153-154 is er sprekerswisseling binnen een vers.

Tekst

138 ΣΙ. Σὺ δ' ἀντιδώσεις, εἰπέ μοι, χρυσὸν πόσον;
139 ΟΔ. Οὐ χρυσὸν ἀλλὰ πῶμα Διονύσου φέρω.
140 ΣΙ. Ὦ φίλτατ' εἰπών, οὗ σπανίζομεν πάλαι.
141 ΟΔ. Καὶ μὴν Μάρων μοι πῶμ' ἔδωκε, παῖς θεοῦ.
142 ΣΙ. Ὃν ἐξέθρεψα ταῖσδ' ἐγώ ποτ' ἀγκάλαις;
143 ΟΔ. Ὁ Βακχίου παῖς, ὡς σαφέστερον μάθῃς.
144 ΣΙ. Ἐν σέλμασιν νεώς ἐστιν ἢ φέρεις σύ νιν;
145 ΟΔ. Ὅδ' ἀσκὸς ὃς κεύθει νιν, ὡς ὁρᾷς, γέρον.
146 ΣΙ. Οὗτος μὲν οὐδ' ἂν τὴν γνάθον πλήσειέ μου.
147 ΟΔ. Νᾷ δὶς τόσον πῶμ' ὅσον ἂν ἐξ ἀσκοῦ ῥυῇ.
148 ΣΙ. Καλήν γε κρήνην εἶπας ἡδεῖάν τ' ἐμοί.
149 ΟΔ. Βούλῃ σε γεύσω πρῶτον ἄκρατον μέθυ;
150 ΣΙ. Δίκαιον· ἦ γὰρ γεῦμα τὴν ὠνὴν καλεῖ.
151 ΟΔ. Καὶ μὴν ἐφέλκω καὶ ποτῆρ' ἀσκοῦ μέτα.
152 ΣΙ. Φέρ' ἐγκάναξον, ὡς ἀναμνησθῶ πιών.
153 ΟΔ. Ἰδού. ΣΙ. Παπαιάξ, ὡς καλὴν ὀσμὴν ἔχει.
154 ΟΔ. Εἶδες γὰρ αὐτήν; ΣΙ. Οὐ μὰ Δί', ἀλλ' ὀσφραίνομαι.
155 ΟΔ. Γεῦσαί νυν, ὡς ἂν μὴ λόγῳ 'παινῇς μόνον.
156 ΣΙ. Βαβαί· χορεῦσαι παρακαλεῖ μ' ὁ Βάκχιος.

Euripides, *Cycloop* 138-156

Aantekeningen

138	ἀντιδίδωμι	in ruil geven
139	τὸ πῶμα	drank
140	φίλτατ’	= φίλτατα
	οὗ	*gen. ev. mann./onz. van het betrekkelijk voornaamwoord*
	σπανίζω + *gen.*	gebrek hebben aan
141	καὶ μήν	ik verzeker je:
	Μάρων	Maron *(mannelijke eigennaam)*
	ὁ παῖς	zoon
	θεοῦ	*hiermee wordt Dionysus bedoeld*
142	ὃν	*het antecedent hiervan is* θεοῦ *in regel 141*
	ἐκτρέφω	grootbrengen
	ἡ ἀγκάλη	arm *(het lichaamsdeel)*
143	Βάκχιος	= Διόνυσος
144	τὸ σέλμα, -ατος	dekplank
	νιν	= αὐτό; *verwijst naar* πῶμα Διονύσου *(regel 139)*
145	ἀσκὸς	= ὁ ἀσκὸς
	ὁ ἀσκός	zak
	ὅδ’ ἀσκὸς	*vul aan:* ἐστί
	κεύθω	bevatten
	νιν	= αὐτό; *verwijst naar* πῶμα Διονύσου *(regel 139)*
146	ἡ γνάθος	wang
147	Νᾷ	*derde pers. ev. ind. act. praes. van* νάω, stromen; *met* πῶμ’ (= πῶμα), *het onderwerp van* Νᾷ, *wordt water bedoeld. Het hele vers betekent dan dat er twee delen water bij één deel wijn moeten worden toegevoegd. De Grieken dronken hun wijn namelijk altijd verdund met water.*
	δὶς τόσον	tweemaal zoveel
	ῥέω, *aor. pass.* ἐρρύην *met actieve betekenis*	stromen
148	ἡ κρήνη	bron
149	βούλῃ + *coni.*	wil je dat ...
	γεύω *met dubbele acc.*	iemand iets laten proeven
	ἄκρατος	ongemengd
150	δίκαιον	*vul aan:* ἐστί

	δίκαιον	*hier:* goed idee
	τὸ γεῦμα	het proeven
	ἡ ὠνή	koop
	καλέω + *acc.*	*hier:* uitnodigen tot
151	καὶ μήν	kijk eens!
	ὁ ποτήρ, -ῆρος	drinkbeker
	ἀσκοῦ μέτα	= μετὰ ἀσκοῦ
152	φέρ’	= φέρε – kom op!
	ἐγκανάσσω, *aor.* ἐνεκάναξα	inschenken
153	παπαιάξ	asjemenou!
	ἡ ὀσμή	geur
154	γάρ	*hier:* dan *(in een vraag)*
	μά + *acc.*	bij *(in een aanroep)*
	Δί’	= Δία; *acc. van* Ζεύς
	ὀσφραίνομαι	ruiken
155	γεύομαι	proeven
	’παινῇς	= ἐπαινῇς
156	βαβαί	wow!
	χορεύω	dansen
	παρακαλέω	aansporen

Vraag 1

Regel 138 Σὺ δ’ ἀντιδώσεις, εἰπέ μοι, χρυσὸν πόσον;

Welke zin geeft de betekenis van deze regel het beste weer?

A. Zeg me, geef je me in ruil zoveel goud?
B. Zeg me, hoeveel goud geef je me in ruil?
C. Zeg me, hoeveel goud zul je me in ruil geven?
D. Zeg me, zul je me in ruil zoveel goud geven?

Vraag 2

Regel 138 χρυσὸν πόσον

Waarom spreekt Silenus wel over goud maar niet over geld?

A. goud is waardevaster dan geld
B. in de tijd van Euripides bestond er nog geen geld
C. in de wereld van de mythen bestond er nog geen geld
D. op Sicilië zijn andere valuta’s in gebruik dan op Ithaka

Vraag 3

Regel 140 Ὦ φίλτατ’ εἰπών

Waarom is Silenus zo enthousiast dat hij Odysseus met deze woorden aanspreekt?

A. Op het eiland is er geen goud en dat mist Silenus
B. Op het eiland is er geen wijn en dat mist Silenus
C. Silenus krijgt vlees, kaas en melk en dat mist hij
D. Silenus is blij dat Odysseus eten van hem wil kopen

Vraag 4

Regel 140 οὗ

Wat is het antecedent van het relativum οὗ?

A. χρυσὸν (regel 139)
B. πῶμα (regel 139)
C. Διονύσου (regel 139)
D. εἰπών (regel 140)

Vraag 5

Regel 141-143 Καὶ μὴν t/m μάθῃς

Het gaat in deze regels over twee verschillende kinderen. Noteer de namen van deze twee kinderen.

Vraag 6

Regel 143 ὡς

Het woord ὡς betekent hier:

A. omdat
B. opdat
C. zoals
D. zodra

Vraag 7

Regel 145 γέρον

Noteer uit de regels 138-142 (Σὺ t/m ἀγκάλαις) twee persoonlijk voornaamwoorden die dezelfde persoon als γέρον aanduiden.

Vraag 8

Regel 146 οὗτος τὴν γνάθον πλήσειέ μου

Zet οὗτος, γνάθον en πλήσειέ om in het overeenkomstige meervoud.

Vraag 9

Regel 139-146 Οὐ t/m μου

In regel 139 heeft Odysseus een opmerking gemaakt die Silenus niet helemaal begrepen heeft. Noteer uit de regels 140-146 het nummer van de regel waaruit dat blijkt.

Vraag 10

Regel 146 πλήσειέ

Deze vorm is een

A. optativus die een doel uitdrukt
B. optativus die een mogelijkheid uitdrukt
C. optativus die een wens uitdrukt
D. optativus in de bijzin na verleden tijd

Vraag 11

Regel 148-152 Καλήν t/m πιών

In welke van deze regels wordt een algemene uitspraak gedaan?

Vraag 12

Regel 149 μέθυ

Citeer uit de regels 138-143 (Σὺ t/m μάθῃς) het uit twee woorden bestaande Griekse tekstelement dat hetzelfde betekent als μέθυ.

Vraag 13

Regel 150 ἦ γὰρ γεῦμα τὴν ὠνὴν καλεῖ

Welk stilistisch middel wordt er in deze zin gebruikt?

A. climax
B. hypallage
C. hyperbool
D. personificatie

Vraag 14

Regel 150 ὠνὴν

Noteer uit het voorafgaande (regel 138-143 Σὺ t/m μάθῃς) het nummer van de regel waarin het begrip "kopen" ook een rol speelt.

Vraag 15

Regel 153 ἰδού

Het woord ἰδού kan letterlijk worden opgevat als "kijk" of "zie", en in afgezwakte betekenis als "alsjeblieft". In de regels 153-154 (παπαιάξ t/m αὐτήν) speelt Euripides met deze dubbele betekenis. Hoe? Baseer je antwoord op de reacties van Odysseus en Silenus in de regels 153-154.

A. Silenus vat het op als "alsjeblieft" en Odysseus vat het op als "alsjeblieft".
B. Silenus vat het op als "alsjeblieft"en Odysseus vat het op als "kijk".
C. Silenus vat het op als "kijk" en Odysseus vat het op als "alsjeblieft".
D. Silenus vat het op als "kijk" en Odysseus vat het op als "kijk".

Vraag 16

Regel 151-153 Καὶ t/m ἔχει

Wat doet Odysseus tussen de regels 151 en 153?

Vraag 17

Regel 153 ὡς καλὴν ὀσμὴν ἔχει

Een geleerde vertaalt deze woorden met: “Wat is dat een lekkere geur”.

Hij heeft de constructie van het Grieks niet geheel overgenomen.

Leg dit uit met betrekking tot ὀσμὴν.

Vraag 18

Regel 155 Γεῦσαί

De vorm Γεῦσαί is:

A. infinitivus aoristus actief
B. imperativus enkelvoud aoristus medium
C. optativus aoristus actief derde persoon enkelvoud
D. participium aoristus vrouwelijk nominativus meervoud

Vraag 19

Regel 156 χορεῦσαι

Welk van de volgende Nederlandse woorden is etymologisch verwant met dit woord?

A. goor
B. gordel
C. koor
D. korenaar

Vraag 20

Regel 156 ὁ Βάκχιος

Het tekstelement ὁ Βάκχιος is hier:

A. metafoor
B. metonymia
C. paradox
D. vergelijking

Vraag 21

Regel 156 ὁ Βάκχιος

Op welke **twee** van deze vier afbeeldingen hieronder komt deze god voor?

1

2

3

4